

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΟΥ Κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ — ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ — ΒΟΥΒΕΣ ΑΓΑΠΕΣ —
ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΕΣΣΕΡΕΣ ΠΡΑΞΕΣ.

Ἡ «Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙΓΕΤΑΙ ΚΙ' Η ΓΡΗΝΑ ΧΤΕΝΙΖΕΤΑΙ» κριτικό δράμα σκοτεινό. Ἡ σκηνή στήν πλατεῖα τοῦ θεάτρου Κοτοπούλη, τήν ὥρα πού παίζεται τό νέο ἔργο τοῦ κ. Σπύρου Μελά, ἀκαδημαϊκοῦ, «Βουβές ἀγάπες». Πρόσωπα Ἐγώ κι' ὁ Ἄλλος. Χορός, τό κοινό τῆς «πραιμέρας» πού γεμίζει τήν πλατεῖα καί ξεχειλίζει τοὺς ἐξώστες.

ΧΟΡΟΣ: Προσοχή, προσοχή! Κοίτα, κοίτα! Δυό κύριοι ὄρθοι κι' ἀντιμέτωποι ἕνας δράκος κι' ἕνας νάνος, συνομιλοῦνε, Ποιοί εἶνε; Τί νά λένε; Ποιός; Ποιός; Ὁ Μελάς κι' ὁ Σικελιανός. Συνομιλοῦνε γιά σπουδαῖα ζητήματα. Προσοχή, προσοχή. Κοίτα, κοίτα. Μιά ὠραιότατη κόρη προβαίνει μέ ἀγέρωχο καί παίρνει θέση μπροστά. Δέν εἶνε κόρη, εἶνε ἡ Κυβέλη. Τύφλα νάχουν ὅλες οἱ κόρες μπροστά της. Χειροκροτεῖτε, χειροκροτεῖτε, ν' ἀνοίξει ἡ σκηνή; Πάρτε θέσεις, ἄς κοπάσει ὁ σάλος. Σιωπή, σιωπή.

ΕΓΩ: Γιά νά ἰδοῦμε τό πρόγραμμα!

ΑΛΛΟΣ: Πάρτο. Τί τό μυρίζεις;

ΕΓΩ: Πρόγραμμα εἶνε αὐτό ἢ ραβασάκι ἀρακαειάδας; Τόση χάρη, τόση καλλιγραφία; Πολύ κομφερόμενος, ναρκισσευ-

όμενος καί παρφουμαρισμένος μάς παρουσιάζεται ὁ κ. Μελάς ἀπόψε. Κάτι θά τρέχει. Ἄκουσε τί γράφει. «Μέσα στίς διάφορες μορφές τοῦ ἔρωτα, πού περνοῦν στίς «Βουβές Ἀγάπες» μ' ἐνδιέφερε νά τονίσω τήν πνευματική ἀγάπη...» προσέχεις; — «γιά νά δῶ τή μορφή τῆς «ἐμπνεύστριας γυναίκας» — τόν ἀνώτερο τύπο τῆς ἐρωτικῆς γυναίκας — πού πολιτογραφεῖται γιά πρώτη φορά στό ἐλληνικό θέατρο. Εἶνε μιᾶ παρθένα ἐμφάνιση κι' αὐτή κι' ὁ ἔρωτάς της κι' ἂν θέλετε ἀκόμα μιᾶ ἐμμese ἀπάντηση στίς ἄδικες σάτυρες τῶν ἐρώτων τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, πού εἶδαν τελευταῖα, τὰ φῶτα τῶν ἐλληνικῶν προσκηνίων...»

ΑΛΛΟΣ: Γιατί χαμογελάς;

ΕΓΩ: Εἶδα πού ματιάζει. Ὁ νοῦς του στό κεχρί. Ἐπιμένει νά μάς πείσει πῶς ὑπάρχουν ἀνώτερες «ἐμπνεύστριες» γυναῖκες γιά τοὺς ποιητές εἰδικά. Πῶς δέν εἶνε ὁ ἔρωτάς πού ἐμπνέει, ὁ ἔρωτάς ὁ πάγκοινος, πού ἐμπνέει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, παρά γιά τοὺς ποιητές εἶνε ὀρισμένες γυναῖκες πού τοὺς ἐμπνέουνε μέ ἀλλιώτικον, «ἀνώτερον» τρόπο. Σέ τέ-

τιους έρωτες μπροστά, ποιητικούς έρωτες, ή κοινωνία πρέπει να κάνει στραβά μάτια, γιατί αυτοί οί έρωτες δέν είνε σάν τους άλλους, τους χυδαίους. Σκέψου τώρα έναν μαραγκό, ή σωφέρη, ή ραφτι, ή γιατρό, ή δικηγόρο. Νά-νε παντρεμμενοι, οικογενειάρχες, υπεύθυνοι άνθρωποι και να μπλέξουνε με έρωτες. Αηθία και σκάνταλο μαζί! Ένώ μ' έναν ποιητή, διανοούμενο, τό πράγμα αλλάζει. Έδώ υπάρχει «άνωτερότης». Έ, να μή χαμογελάσω, βλέποντας ποδ την πάει την κλάρα;

ΑΛΛΟΣ: Σώπα κι' άνοιγει ή αλάφα.

ΧΟΡΟΣ: Τί ωραία σκηνικά. Τί ωραία φορέματα! Νά ή Ρίτα, να ή Πούπα! Αυτές τίς άλλες πώς τίς λένε; Δέν τίς καλοβλέπω. Δέν τίς καλοακούω. Μά γιατί μάς γυρίζουνε τίς πλάτες; Παίζουμε χαρτιά και κουτσομπολέδουν. Κρίμα, κρίμα, δέν καλοακούω τό κουτσομπολιό τους.

ΕΓΩ: Τά χαρτιά και τό κουτσομπολιό είνε δείγμα πώς την κυρία Ρέα την παραμελεί ο άντρας της. Όλες οί κυρίες της καλής κοινωνίας, μιάν έχουν υποσταση και δικαίωση. Νά καταγίνετα: μ' αυτές ο άντρας τους κι' ο δικός τους κι' οί ξένοι. Αν μιá κυρία την παραμελεί ο άντρας της γίνεται τραγική ύπαρξη. Τι μάς νιάζουν έμεις οί παραμελημένες κοσμικές κυρίες;

ΑΛΛΟΣ: Πολύ σπουδαίον, πολύ σοβαρόν μάς παράστησαν αυτόν τόν γιατρό.

ΕΓΩ: Νά τον, μπήκε στη σκηνή. Πο-

λύ του πηγαίνουν του Μυρά: αυτοί οί σοβαροί ρόλοι. Άλλά, ω διάολε!

ΧΟΡΟΣ: Άκουσε, άκουσε, εξωμήτριος κύριε! Λαθραμπόριε! Ταντώσατε δλοι: τ' άφτιά σας!

ΑΛΛΟΣ: Τί έπαθες;

ΕΓΩ: Έγώ τί έπαθα, ή αυτός τί έπαθε; Δέν άκοθς; Έδγαλε στα φόρα το ιερό επαγγελματικό μυστικό, με δουρ' εύκολία μιá γρηά κουτσομπολόα θγάλε στα φόρα τ' άπλυτα της γειτονιάς. Αυτός ο σοβαρός επιστήμονας, αυτός ο άντρας! Μή μου πεις. Αυτός δέ μπορεί να είνε ούτε επιστήμονας ούτε άντρας.

ΑΛΛΟΣ: Γιατί την έκανε αυτή την άνοησία ο Μελάς;

ΕΓΩ: Γιατί τό έξυπνο πουλί πιάνεται κι' άπ' τά δυό του πόδια. Ο γιατρός από έξυπνάδα να δείξει: Ισα-Ισα την άνωτερότητά του κάνει τη χειρότερη προστυχία για έναν άντρα, και τό άνοητότερο έγκλημα για έναν επιστήμονα. Σημειώσέ το αυτό, γιατί είνε τυπικό παράδειγμα. Θα δείς: Όλο τό έργο, έχοντας την τάση να δείξει κάτι άλλο, άπ' ότι πρέπει να δείχνει ένα έργο τέχνης, θά δγει στο τέλος πρόστυχο και σαχλό.

ΑΛΛΟΣ: Μήν προτρέχεις. Πότε πρόφτασες κιόλα να ιδεις κάτι άλλο;

ΕΓΩ: Μά δέν έπρόσεξες τό πρόγραμμα; Έκεί μάς τό όμολόγησε μόνος του ο συγγραφέας. Πώς με τό έργο του άπαντάει στη σάτυρα που κάνανε, λέει, — ποιός άραγε; — στους έρωτες των πνευ-
(Συνέχεια στην 7η σελίδα)

(Συνέχεια από την 4η σελίδα:

ματικών ανθρώπων, που είδαν τελευταία τα φώτα των ελληνικών προσκηνίων. Λοιπόν, αυτή η Ρέα είναι η ήρωίδα. Η «έμπνευστρια». Για δες, όμως, ο πονηρός. Για καλό και για κακό την παρουσιάζει παραμελημένη από τον άντρα της. Γιατί η αλήθεια, που δε μπορεί να μη την ξέρει καλά ο κ. Μελάς, είναι πως από τις χίλιες γυναίκες που γίνονται «έμπνευστριες» σε άλλους άντρες, εξω από το σπίτι τους, οι ενιακόσιες ενενήντα ένα είναι παραμελημένες κι' η χιλιοστή είναι άρρωστη. Λοιπόν για να μην πετάξει το δράμα του στα σύννεφα, το βάλει και τη σαβούρα που χρειάζεται.

ΑΛΛΟΣ: Ο Βόκοβιτς διανοούμενος έρχοτής. Δεν το πάει. Μου φαίνεται σκληράκιας.

ΕΓΩ: Σαχλά είναι αυτά που λέει. Μά είναι λυρισμός αυτός ή αναγούλες του Καραγκιόζη; Φεγγάρια, θάλασσες, ουρανοί, το στερέωμα και το σύμπαν. Τι άλλο; Να βάλουμε και τον Άδη; Μά είναι λόγια αυτά για να γοητέψουμε μια γυναίκα, αν η γυναίκα αυτή δεν τα θέλει τα ραπανάκια; Σε ποιόν τα λένε αυτά;

ΧΟΡΟΣ: Άχ, ο έρωας, άχ ο έρωας! Το ανώτερο αίσθημα! Άσπασμός των άγγέλων προς τα άστρα! Τι συγκινητικό! Πάνω από την ύλη. Έξω από προστυχές. Χειροκροτείτε. Χειροκροτείτε. Καλός και σοβαρός ο γιατρός. Καλός και σοβαρός ο ποιητής. Καλή και σοβαρή η Ρέα. Αίσθημα είν' εδώ. Αίσθημα είν' εδώ. Χειροκροτείτε!

ΑΛΛΟΣ: Δεν υπάρχει δράμα.

ΕΓΩ: Όχι, το έργο είναι κωμωδία, αλλά το θέλουμε δράμα. Και δε θ' αργήσει να γίνει. Γιατί αυτός ο «άνωτερος» διανοούμενος θα ζητήσει κάτι χειροπιαστό και πολύ υλικό από την ανώτερη «έμπνευστρια» τη Ρέα. Κι' η Ρέα, τί να κάνει; νέα είναι, παραμελημένη γυναίκα είναι, ποιος διψασμένος δεν το θέλει το κρύο νερό;

ΑΛΛΟΣ: Νά το κιόλα, της το ζητάει ο Βόκοβιτς.

ΕΓΩ: Ποιό;

ΑΛΛΟΣ: Νά, τό... τη «λύτρωση».

ΕΓΩ: Είδες οι πονηροί; Δεν το λένε πιά το κεχρί, κεχρί, παρά κεχριμπάρι! «Λύτρωση!» «Έμπνευστριες!» Δεν ξαίρω τί δουλειά έχουμε εμείς εδώ να προκαλούσομε αυτή την ιδιωτική υπόθεση. Τι μας νιάζει εμάς, αδερφέ, με ποιόν τρόπο κάνει τη δουλειά του ο καθένας. Κι' αν την διομάζει Λύτρωση την έσωτοδουλειά, έγινε αλλιώτικη; Τις ίδιες κοσβδατοκάνικες μας έδειξαν άγδιαστικά πιά τόσοι και τόσοι. Κατάντησε ή σκηνή του νεοελληνικού θεάτρου έσώρουγο.

ΑΛΛΟΣ: Μεταξωτό όμως.

ΕΓΩ: Μεταξωτό, είτε λιγό, εφθάρη πιά και ξεκουρελιάστηκε τόσο, που δεν το πιάνει ούτε άγκιστροι. Μόνον ή τσιμπίδα. Άλλά όλα εδώ είναι παληά και χαλασμένα. Μόνον οι σκηνογραφίες και οι φουσασιές θυμίζουνε σημερινήν έποχή. Άκούη κι' ή τεχνική των ήθοποιών. Άλλά το έργο που παρασταίνουνε είναι παληό και θέλει άλλη τεχνική.

ΑΛΛΟΣ: Παληό; Το τελευταίο έργο του κ. Μελά;

ΕΓΩ: Ναι, μά δε σου θυμίζει κάπως άλλους καιρούς, άλλα ήθη; Εγώ έχω το συναίσθημα πως βρίσκομαι στο θέατρο «Βαριετέ» εδώ και σαράντα χρόνια, όπου παίζανε Μπρενσταίν ή Μπατάιγκ ή Όνέ...

ΑΛΛΟΣ: Ναι, ναι, το έρηκα, το «Δικαίωμα ο Έρωας» του Μάξ Νορντιού! Στο Άνάπλι! Θίασος Μπολίνη ή Δρακάκη! Ένα συριανό κι' έναν δαρύν γλυκόν! Άχ! όραία χρόνια!

ΕΓΩ: Έ, και σε τούτο το έργο έπρεπε να παίζει ο μακαρίτης ο Μπολίνης, ή ο Δρακάκης, θέλω να πω με την τεχνική εκείνης της έποχής έπρεπε να

παρασταθεί για να πετύχει. Τούτοι οι νέοι υποκριτές του καιρού μας, δεν ξέρουν πιά το τρέμολο της φωνής και τις σπαραχτικές πόζες.

ΑΛΛΟΣ: "Αχ! καιροί! Θυμάσαι; Όταν έτελειώνα ο Μπολίνης την τράντα του «Είνε ο καιώμα ο Έρωσ, κυρία»— έδραζε το μαντήλι του από την πίσω τσέπη του και σφούγγιζε το κáθιδρο μέτωπότου, ενώ κάποιος συγκινημένος θαυμαστής του διάταζε φωναχτά το παιδί να τόνε κεράσει μιá γκαζόζα; Αυτό είνε. Έχεις δίκηο. Δεν ταιριάζει ή τεχνική των υποκριτών με το έργο. Το άδικαί.

ΕΓΩ: 'Ο θίασος έκαμε ό,τι μπορούσε. Άφοσ πήρε και την κυρία Πούπα Κοκκινάκη για να τονίσει φαίνεται αυτό το χρώμα.

ΑΛΛΟΣ: Άλλά μιá πούπα δεν φέρνε την άνοιξη...

ΕΓΩ: Σάμπως κόλλησες εξυπνάδα άπ' το έργο...

ΑΛΛΟΣ: Θα σκάσω, θέλω να γελάσω δυνατά, αλλά σέ δράμα...

ΕΓΩ: Νά, γελάει το κοινό.

ΧΟΡΟΣ: Χι, χι, χι, χε, χε, χε. χα. χα. χα. Μάε τάκανε πατσά. Σφυρίχτε, σφυρίχτε!

ΕΓΩ: Ένας επιστήμονας «διαπρεπής» που το πρωτ χειρουργεί ανθρώπους, το άπόγεμμα κουνέλια, και βρίσκει καιρό να κάνει όμιλίες, «άνακοινώσεις» και αποφασίζει: άφε, σβόσε κι' ένα ταξιδάκι, που δογματίζει αξιωματικά και θετικά για όλα, χωρίς να χει ούτε μωρού παιδιού εϊδηση για τίποτ' άλλο έξω άπ' τή δουλειά του, σοβαρό πρόσωπο είνε; "Η έπειδ ή τότε παινεόυνε οι συνάδελφοί του μέσα στο έργο;

ΑΛΛΟΣ: 'Ο ποιητής πως σου φαίνεται; Αύτός τουλάχιστον ξαίρει τί θέλει.

ΕΓΩ: Αύτός το ξαίρει πολύ κλλά, μόνο που δεν το λέει όπως ελος ο κόσμος, παρά τ' όνομάζει «λύτρωση» Εύφημισμός με την ποιητική άδεια.

ΑΛΛΟΣ: Τώρα γίνεσαι κυνικός.

ΕΓΩ: Έγώ γίνομαι κυνικός, ή ελοι αύτοι οι τάχα συγγραφείς που γεμιζουνε τον ιερό χώρο του θεάτρου με τ' άπλυτά τους; Πάμε να φύγουμε γιατί θόμωσα. Έχασα το κέφι μου.

ΑΛΛΟΣ : Δεν τέλειωσε ακόμα το δράμα.

ΕΓΩ: Ούτε θα τελειώσει ποτέ, αν δε το κόψεις με τον μπαλντά και δεν το καπτηριάσεις με άναμένο σίδερο.

ΑΛΛΟΣ: Για τους καημένους τους υποκριτές που εάλανε τά δυνατά τους οι άνθρωποι και περιμένανε πως και τί είναν επαινο, να μην ποδμε τίποτα;

ΕΓΩ: Έχεις δίκηο, αλλά τί φταίνε αύτοι; Το πως ξαίρουν ο Μυράτ κι' ο Βλαχόπουλος την τέχνη τους, το πως ξεχώρισε ο νεαρός Δρίδας πλάθοντας έναν χαοκχτηριστικόν τύπο, κι' ή νεαρή Δάφνη Σκοόσα, με την όσαία της φωνή, το πως ο Βόκοβιτς υστέρησε γιατί είνε σκληρός ο ρόλος, το πως ο Γαλανός έκαμε κομμικήν εντύπωση άπό άτεχνία του έργου, τί να τά λέμε;

ΧΟΡΟΣ: Χειροκροτείτε, χειροκροτείτε! Νά, εγαίνει ο συγγραφέας στη σκηνή και χαιρετάει! 'Ο κόσμος καίγεται κι' ή γρηά χτενίζεται! Χειροκροτείτε!

Αδλαία.

Β. ΡΩΤΑΣ

Σημ. Κ. Ν. Το κριτικό σημείωμα για το νέο έργο του κ. Λιδωρίκη «Κυρία χωρίς καμέλιες» στο έρχόμενα.